

Muurflora Delft 2024

Waterput Museum Prinsenhof

Cor Nonhof

**Natuurlijk
Delfland**

Natuurlijk Delfland
Postbus 133
2600 AC DELFT

natuurlijkdelfland@knnv.nl
website : delfland.knnv.nl
facebook: NatuurlijkDelfland
instagram: NatuurlijkDelfand
Youtube: [klik hier](#)

Inhoud

1	Inleiding.....	3
2	Inventarisatie.....	4
2.1	Locaties.....	4
2.2	Soorten	4
3	Resultaten.....	7
3.1.1	Verspreiding.....	7
3.1.2	Trend grachtwanden en bruggen centrum.....	7
3.1.3	Overige bijzonderheden	7
4	Conclusies.....	8
5	Bijlage 1: Verspreidingskaarten.....	9
6	Bijlage Trendanalyse varens op grachtwanden en bruggen	22

Copyright: Natuurlijk Delfland, 2024

Referentie: Cor Nonhof, Muurflora Delft 2024, Natuurlijk Delfland, 2024

Overname van delen van de tekst is toegestaan onder bronvermelding.

1 Inleiding

Natuurlijk Delfland monitort de muurflora in Delft centrum en de TU-wijk al sinds 1991 om de 5 jaar. Helaas is daarbij regelmatig een iets andere methode van waarnemen gebruikt, waardoor het vergelijken onderling niet zo eenvoudig is. Toch kan wel gezegd worden dat de muurflora het goed doet en een robuust voorkomen heeft. Er wordt regelmatig onderhoud gepleegd aan bruggen, kaden en gebouwen, maar in de omgeving is voldoende muurflora aanwezig om herkolonisatie mogelijk te maken.

De landelijke gegevensverzamelende organisatie Floron heeft een speciaal meetnet muurflora ingericht. Een medewerker heeft op basis van onze gegevens de waarnemingen uit 2004 in de database gezet. Alleen uit dat jaar, omdat in dat jaar de waarnemingen voldeden aan de eisen. In 2024 is de inventarisatie zo ingericht dat een tweede telronde kon worden toegevoegd.

De gemeente doet nu al een paar jaar onderhoud aan kaden en bruggen in het centrum en het werk is nog niet af. Zowel de gemeente als de aannemer werken met respect voor de bestaande flora en het biotoop blijft voor een groot deel intact. Dat was anders in Leiden waar na een grootschalige renovatie in 2004 alle muurflora vernietigd was. Herkolonisatie in Delft wordt mogelijk gemaakt door het voegen van de muren met een kalkrijke mortel die snel verweert en door het afstromen van water van de weg over de rand van de kade. De verwerende mortel geeft gelegenheid aan de wortels van muurplanten om te hechten. Door het afstromen van regenwater met meegesleurde grond ontstaat op de kadewanden een aanhangende zode waar muursoorten zich in kunnen vestigen. Die zode ontstaat in een tiental jaar en valt na een tiental jaar weer in het water, maar er is wel overal steeds voldoende biotoop aanwezig.

Eikvaren in de aanhangende zode

Het is iedere keer weer verrassend te zien hoe droog muurplanten kunnen staan. Sterker nog, ze mijden de lage plekken op de kades waar er meer water beschikbaar is. Soorten als tongvaren, mannetjesvaren en naaldvaren groeien mooier en groter in de volle grond, maar ze voelen zich in dwergvormen ook voldoende thuis op droge muren.

Tongvaren en muurvaren op toegangshek Jaffa

2 Inventarisatie

2.1 Locaties

In Delft centrum zijn alle openbaar toegankelijke plekken onderzocht op het voorkomen van muurflora. Dit zowel op muren, langs de gevels en aan bruggen en grachtwanden. In de TU-wijk zijn de gebouwen van de TU bekeken en de begraafplaatsen Jaffa en die naast de Sebastiaansburg. De oude TU-gebouwen Julianalaan 136 (Gele Scheikunde) en Mijnbouwstraat 120 werden gerenoveerd en waren niet toegankelijk.

2.2 Soorten

In 2019 zijn alleen varens geïnterviewd, maar eerder zijn ook een paar typische hogere planten van muren meegenomen: muurleeuwenbek, muurpeper, muurfijnstraal, wit vetmuur, klein glaskruid, gele helmbloem en tripmadam. In 2024 is gebleken dat ook kruipklokje de weg naar muren en grachten heeft weten te vinden, maar doordat er laat in het seizoen is geïnterviewd kon geen onderscheid meer worden gemaakt met andere klokjes die in Delft verwilderen.

Klein glaskruid

Dit voorkomen is een aantal jaren geleden door mij gered van een schoonmaakactie.

Kruipend vetkruid

Kruipklokje

Schubvaren en gele helmbloem

Van de varens zijn deze ronde een paar soorten bij elkaar genomen en/of niet apart herkend. De gewone en brede eikvarens zijn in het veld niet te onderscheiden. Doordat op muren vaak slecht ontwikkelde vormen van varens staan, zijn adelaarsvaren, brede en smalle stekelvaren samengenomen met mannetjesvaren. De stijve en zachte naaldvaren al of niet als cultuurvariëteit en eventuele verwilderde glansschildvaren zijn samengenomen.

3 Resultaten

3.1.1 Verspreiding

Zie de figuren in de bijlage

De meest voorkomende muursoorten zijn onderzocht op hun voorkomen. Sommige hebben een uitgesproken voorkeur voor een bepaald substraat zoals eikvaren en muurvaren. Andere zijn meer generalist zoals gele helmbloem en mannetjesvaren.

Soort	Straat	Muur	Kade	Brug	Grond
Eikvaren			X		
Gele helmbloem	X	X	X	X	
Klein glaskruid	X				X
Mannetjesvaren	X	X	X		X
Muurfijnstraal	X		X		X
Muurleeuwenbek	X		X		
Muurpeper			X		
Muurvaren		X		X	
Steenbreekvaren		X	X	X	
Tongvaren		X	X		X

3.1.2 Trend grachtwanden en bruggen centrum

Zie de figuren in de bijlage

Bij het begin van de inventarisaties in 1989 waren het aantal soorten en aantallen muurplanten beperkt. Daarna is een enorme groei waar te nemen tot 2014; de lineaire trendlijn is in iedere figuur met meer dan 95% zekerheid te trekken. Toch geven alle vijf de figuren aan dat de trend nu afvlakt en er is misschien zelfs wat krimp te zien. Het lijkt erop dat alle mogelijke groeiplaatsen nu bezet zijn. De recente grote inspanning om achterstallig onderhoud aan bruggen en kadewanden weg te werken zal ook hebben bijgedragen. De renovaties worden overigens met oog voor de aanwezige flora uitgevoerd en het voortbestaan van het biotoop is niet in het gedrang.

3.1.3 Overige bijzonderheden

Niet in beeld is de enorme uitbreiding van klokjes, met name kruipklokje, op muren en grachtenwanden. Het is wel te verwachten dat deze soort gaat concurreren met al aanwezige soorten.

Op straat is ook veel kruipklokje te vinden, maar daarnaast ook andere ontsnapte tuinplanten als donzige klaproos, schijnpapaver en gehoornde klaverzuring. Deze zitten niet in de monitor. En iedere keer is er wel weer een nieuwe tuinplant naast zijn aangewezen plek te vinden, zoals het kruipend vetkruid. Overigens vindt ook muurleeuwenbek haar oorsprong in floravervalsing. Deze is door Willem vander Meer in de zestiende eeuw overal in Delft aangeplant. Ook de gele helmbloem zal als tuinplant zijn geïntroduceerd.

Elke inventarisatieronde valt er gevoelsmatig wel een soort op. In 2014 was dat de akkermelkdistel en deze keer muursla. Omdat die niet echt geteld worden, is het onzeker of dat echt zo is of een waarnemereffect.

De tellingen zijn altijd in het najaar, omdat dan de echte muursoorten nog goed te herkennen zijn en in de zomer praktisch alle andere zijn afgestorven. In het voorjaar komt op twee plaatsen kandelaartje voor op de grachtenwanden. Dit is ook een typische soort van stenige omgevingen.

Een speciale vermelding waard is de waterput van het Prinsenhof, zie de foto op het voorblad. Bij de aanleg van een luchtbehandeling zou de put als uitblaasopening worden gebruikt, maar dat hebben we weten te voorkomen. Om te beginnen hebben een aantal soorten hun kans gegrepen, maar tongvaren heeft het daarna overgenomen. In 2024 is die bezig om uit de put te klimmen en komt nu ook al voor op de naastgelegen Waalse Kerk.

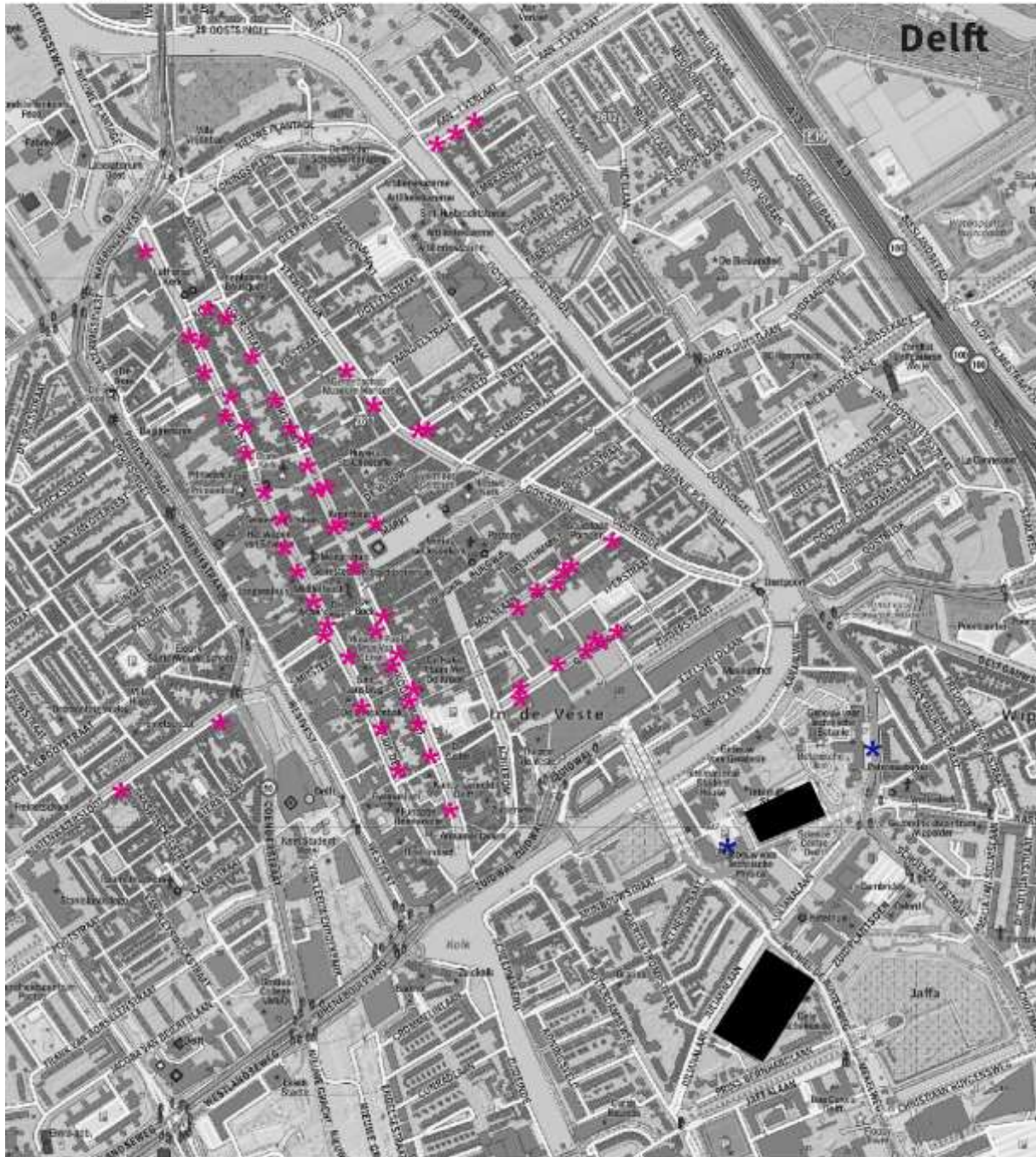
Waterput 1995

4 Conclusies

Het gaat uitzonderlijk goed met de muurflora in Delft en er lijken geen belangrijke negatieve factoren te spelen. Renovatie speelt altijd mee en ook de onbestendigheid van de aanhangende zode aan de kadewanden. De renovatie wordt met gevoel voor de flora uitgevoerd en de zode komt steeds elders weer terug.

De soorten die in 1989 zijn gekozen voor de monitor zijn niet overal meer representatief voor de muurflora op de biotopen die we inventariseren. Met name ontsnapte tuinplanten nemen het straatbeeld over. Het is verleidelijk om die soorten ook te gaan inventariseren, maar de monitor geeft nu al een grote werklast. We houden vooralsnog vast aan de soortenlijst die we nu hanteren.

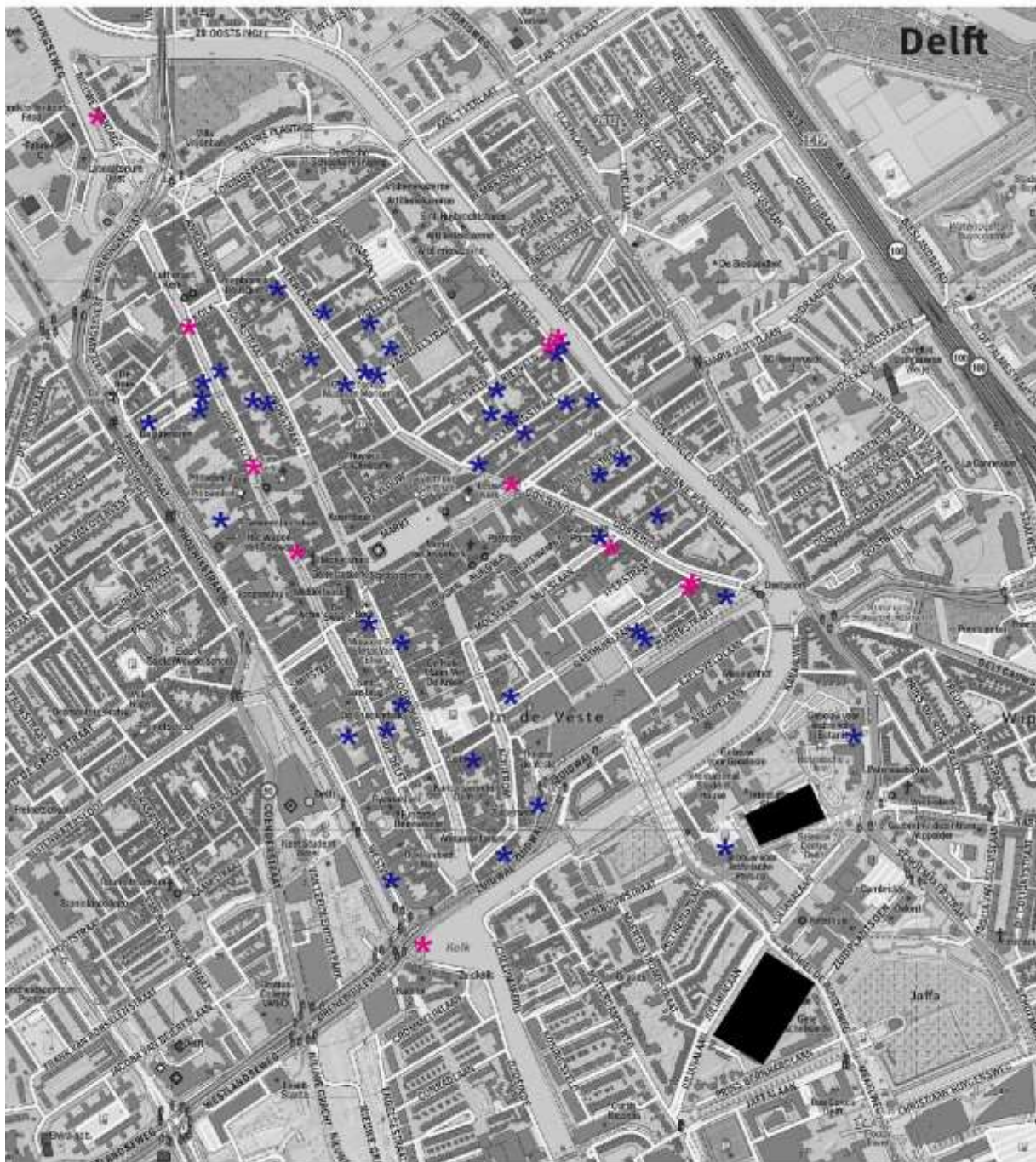
5 Bijlage: Verspreidingskaarten Eikvaren, Brede & Gewone / Polypodium (interjectum + vulgare)

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- ✳ Grachtwanden en bruggen
- ✳ Muren en voegen in plaveisel

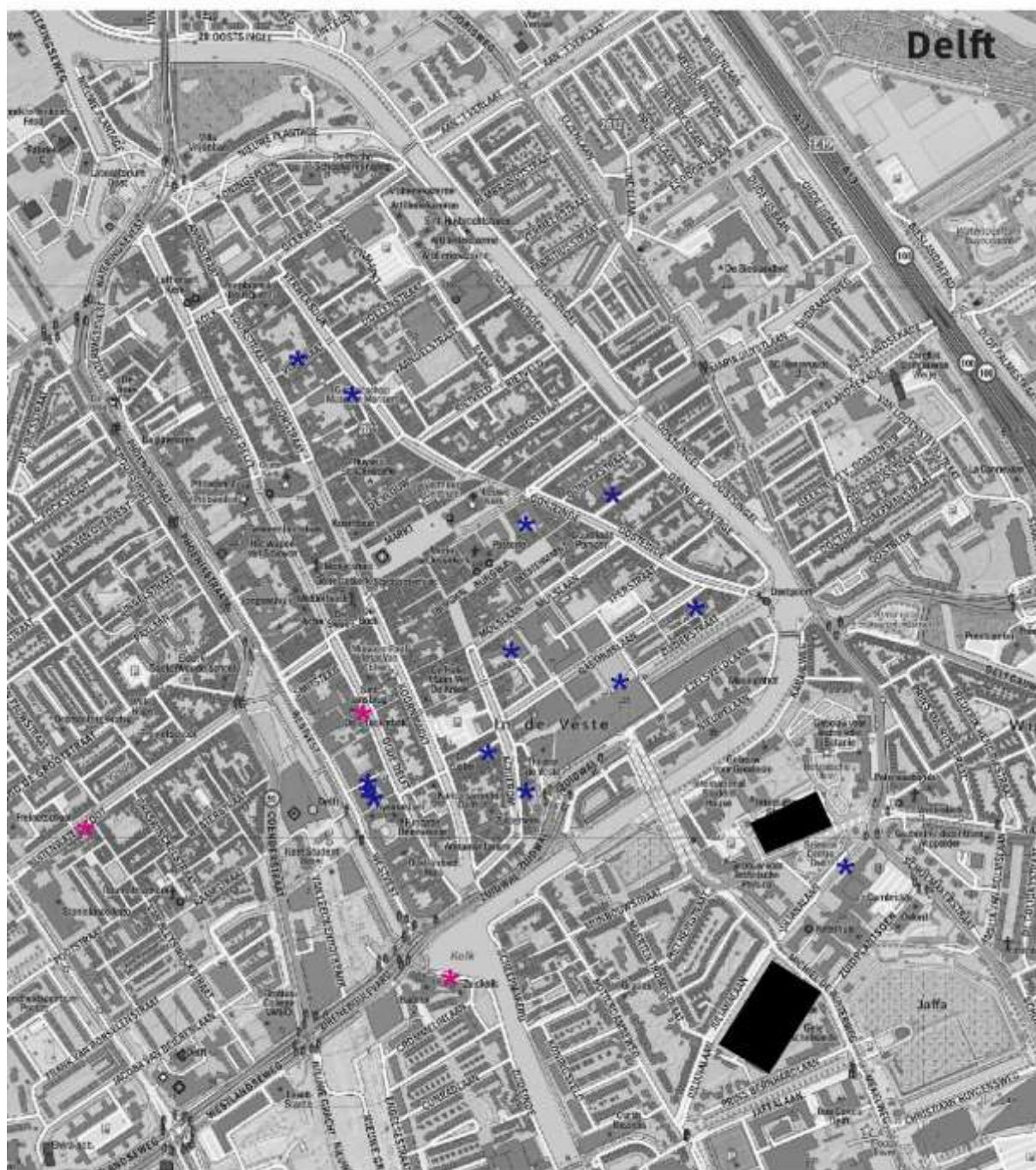
Gele helmblloem / *Pseudofumaria lutea*

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- ★ Grachtwanden en bruggen
- ★ Muren en voegen in plaveisel

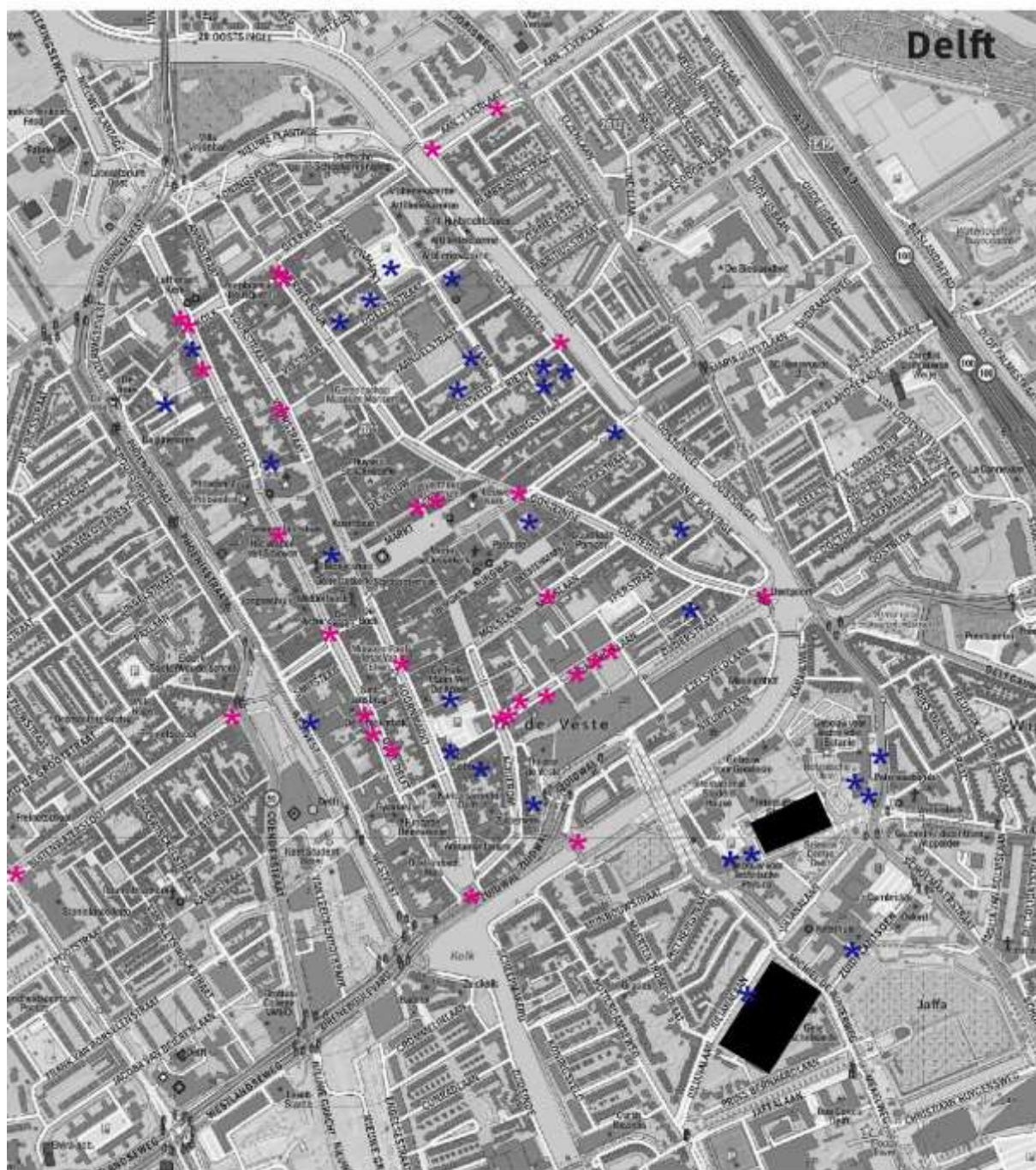
Klein glaskruid / *Parietaria judaica*

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- * Grachtwanden en bruggen
- * Muren en voegen in plaveisel

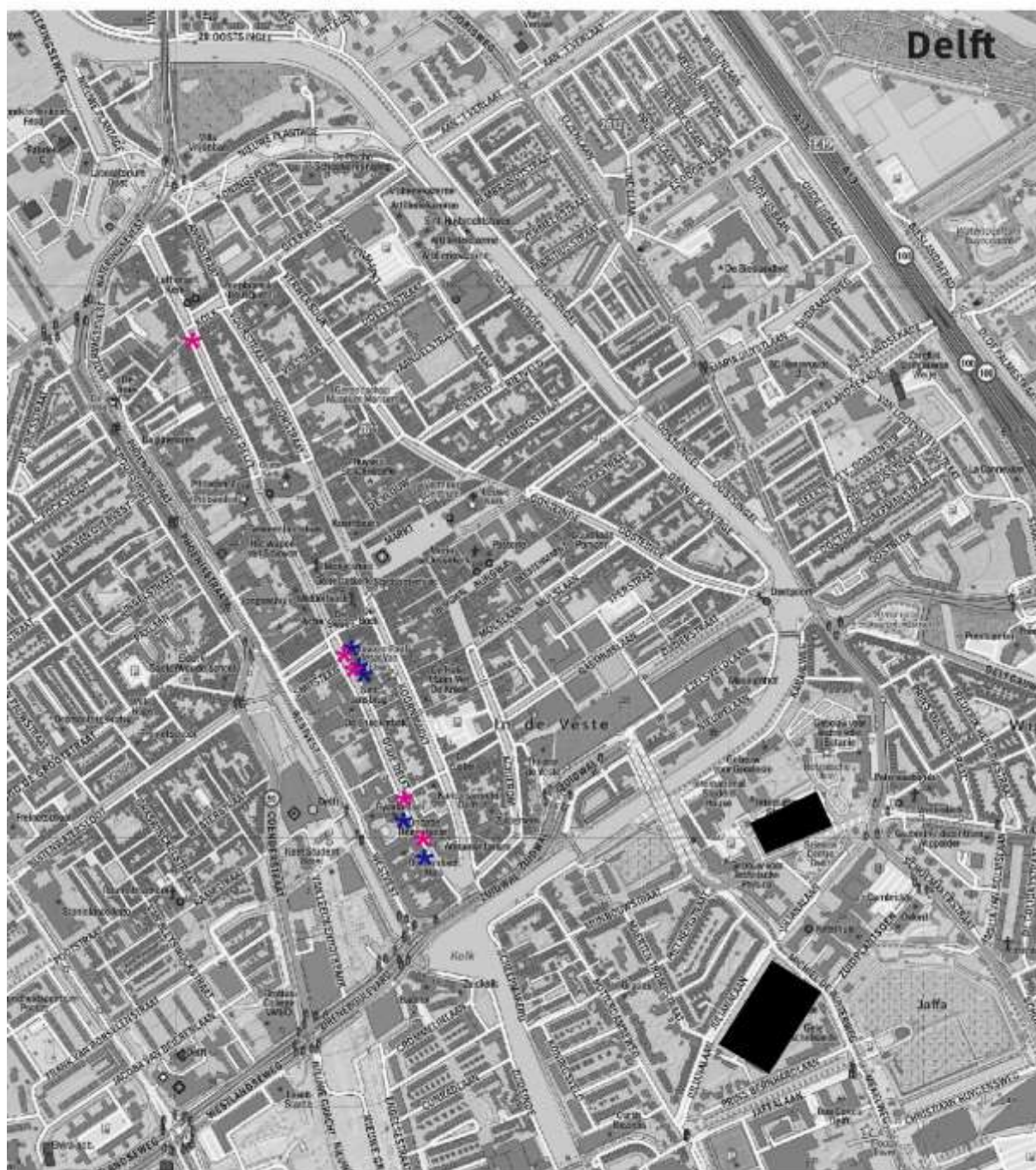
Mannetjesvaren / *Dryopteris filix-mas*

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- * Grachtwanden en bruggen
- * Muren en voegen in plaveisel

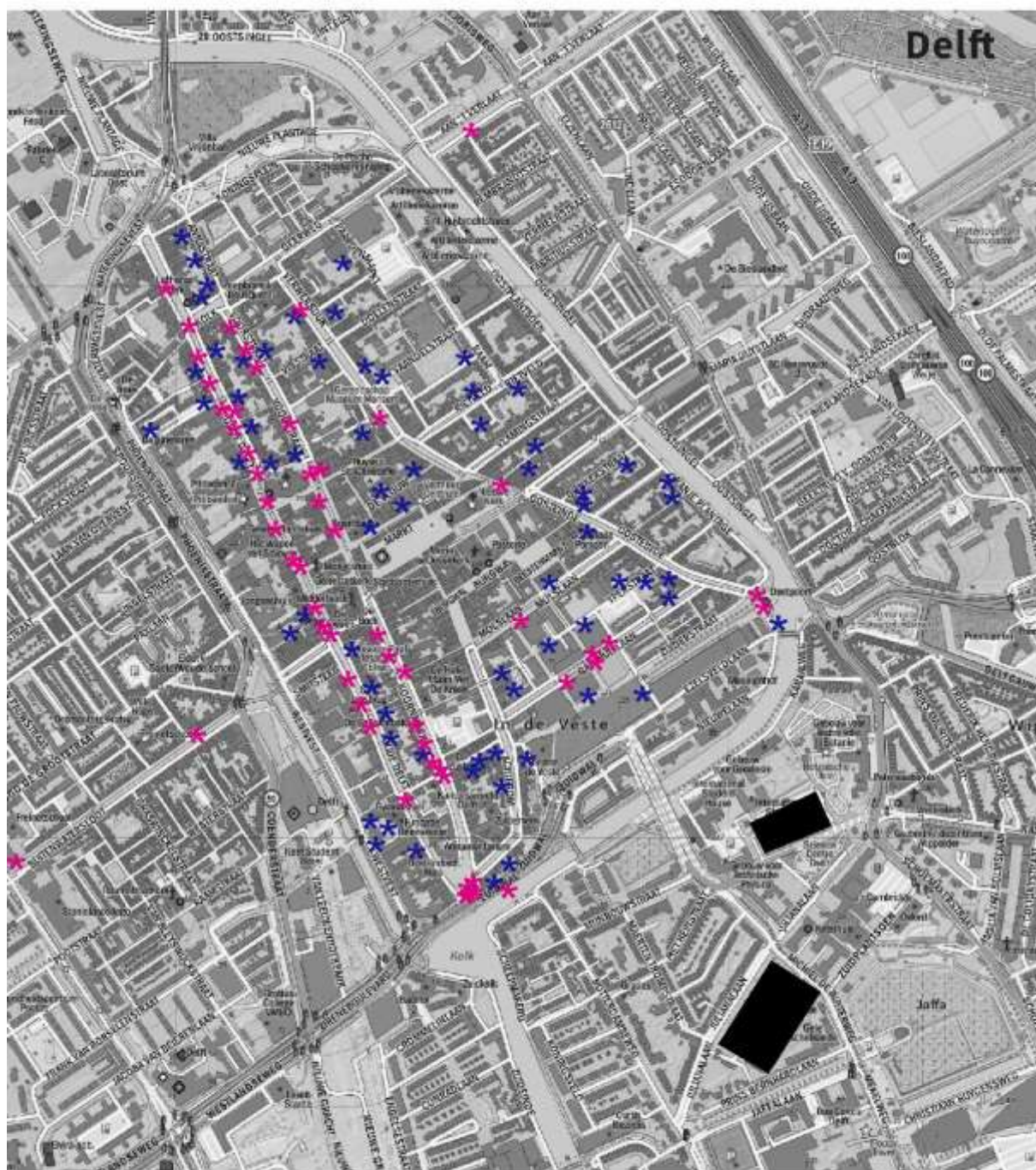
Muurfijnstraal / Erigeron karvinskianus

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- * Grachtwanden en bruggen
- * Muren en voegen in plaveisel

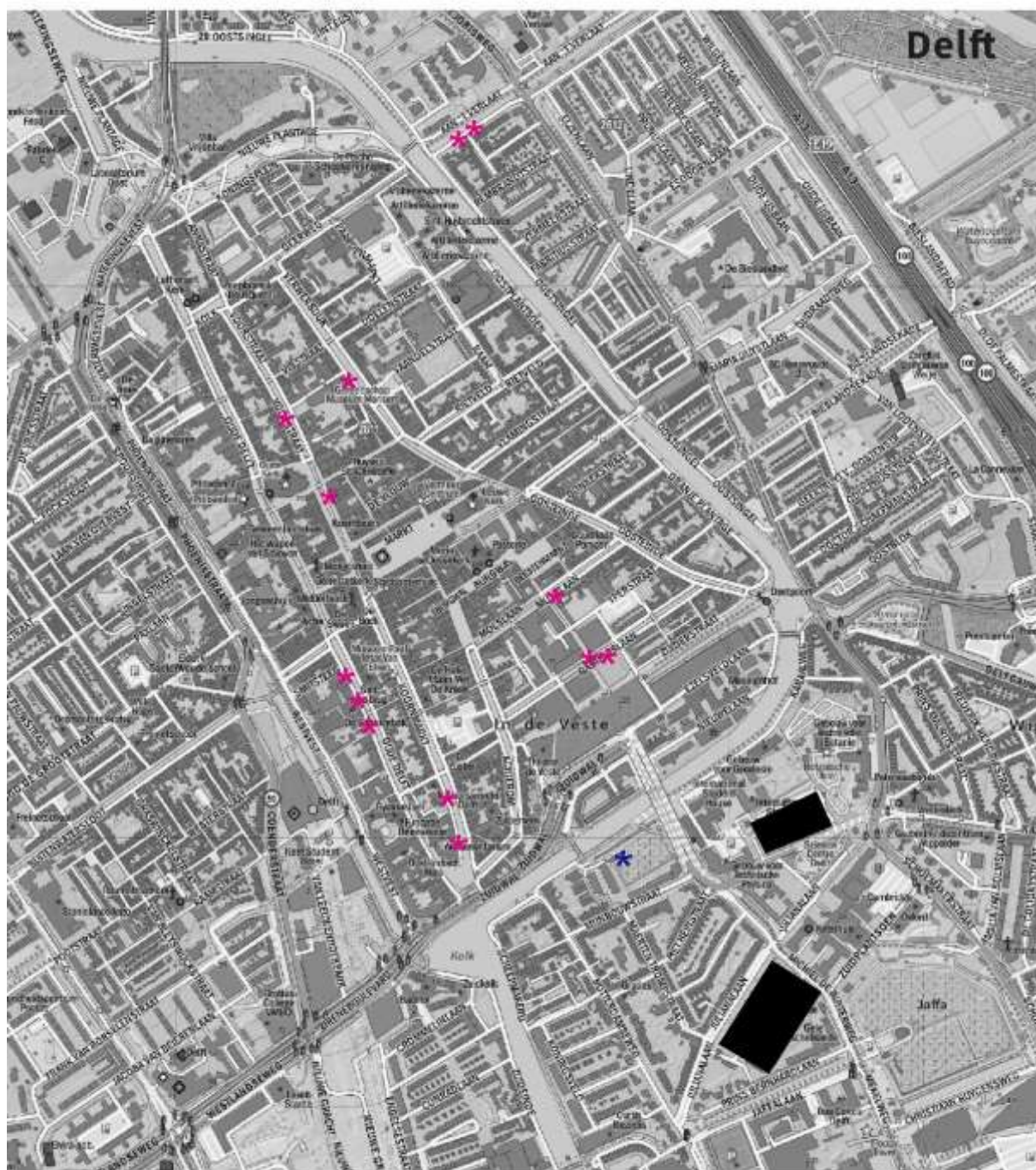
Muurleeuwenbek / *Cymbalaria muralis*

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- ✳ Grachtwanden en bruggen
- ✳ Muren en voegen in plaveisel

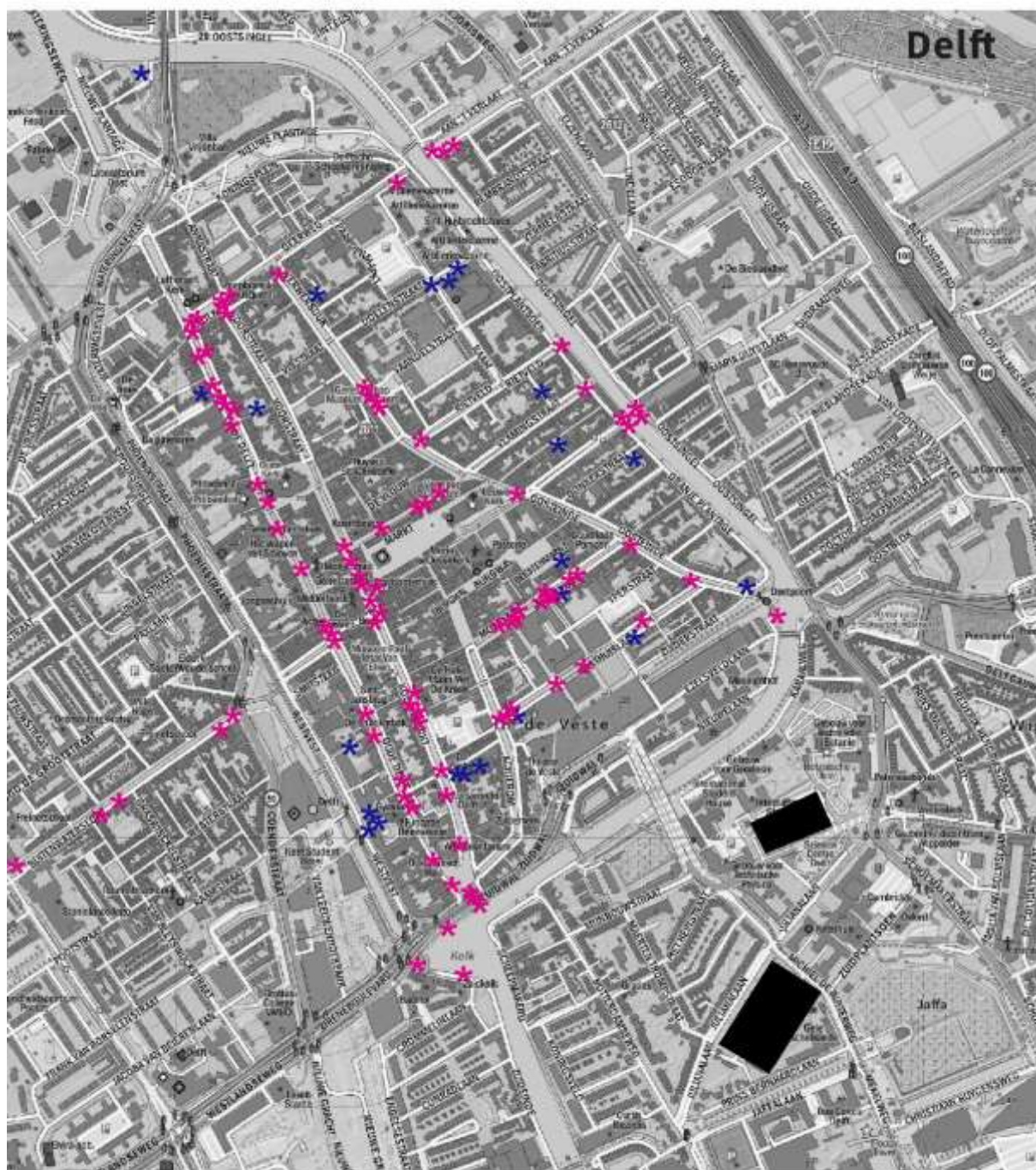
Muurpeper / Sedum acre

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- * Grachtwanden en bruggen
- * Muren en voegen in plaveisel

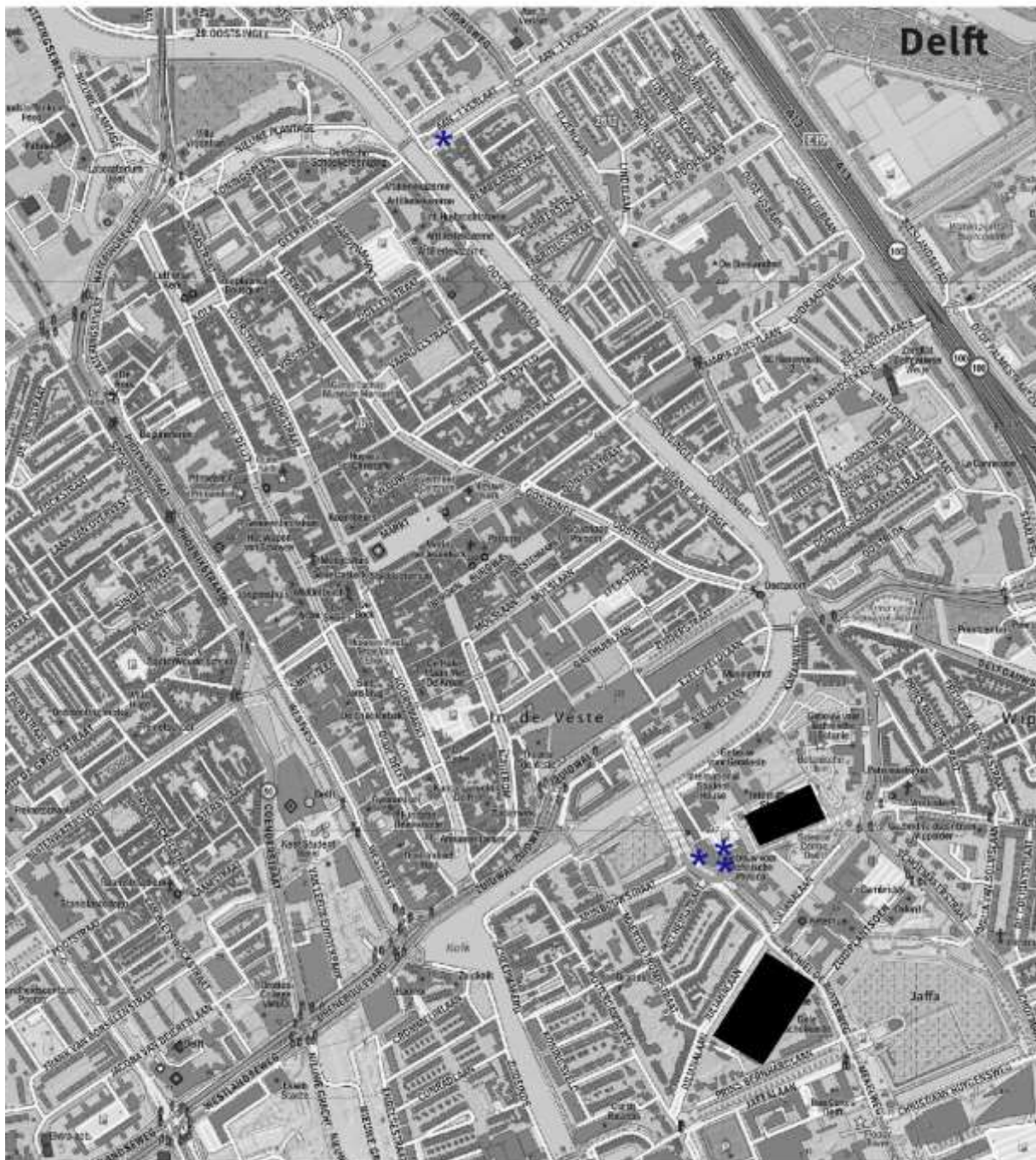
Muurvaren / *Asplenium ruta-muraria*

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- * Grachtwanden en bruggen
- * Muren en voegen in plaveisel

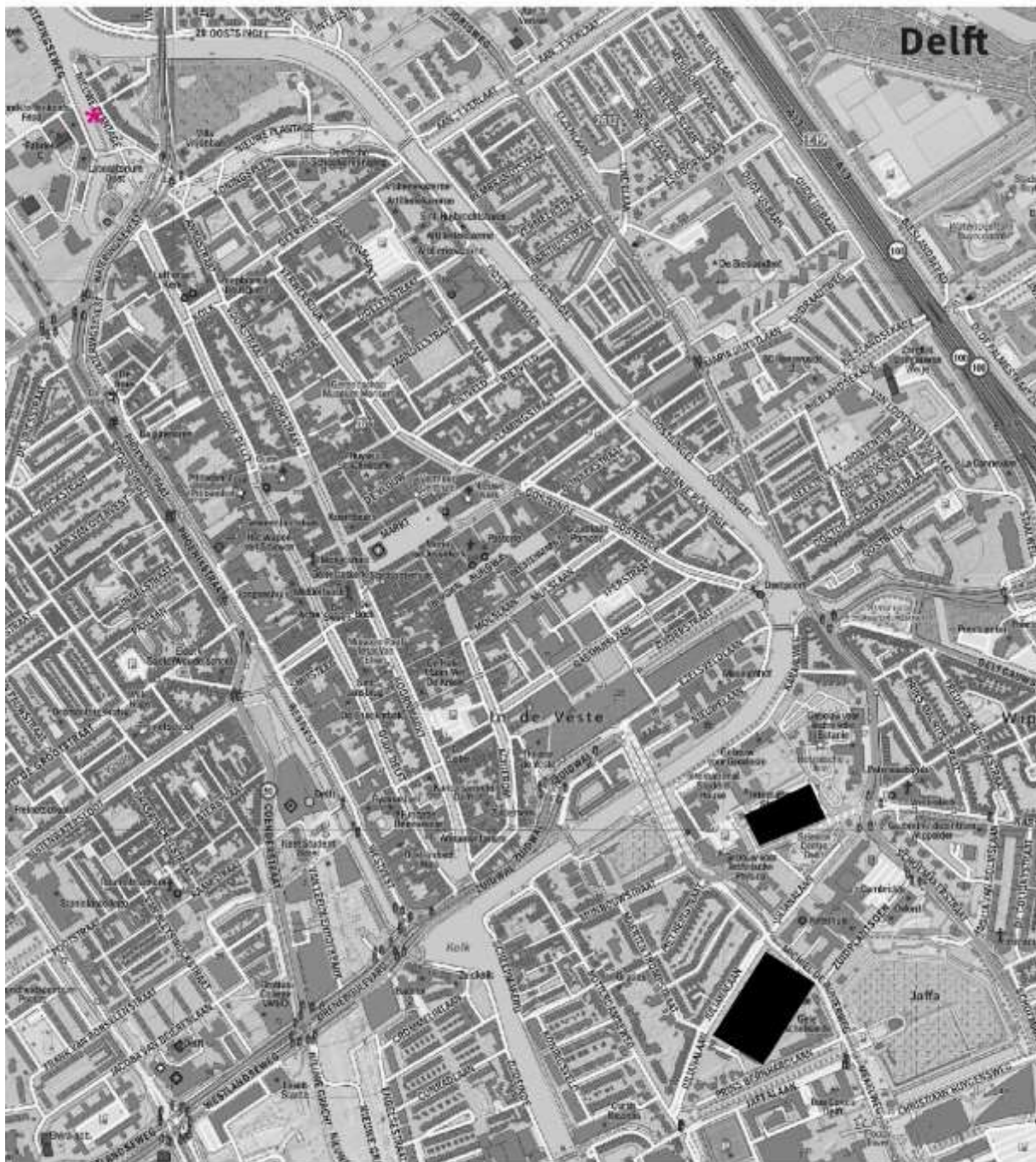
Naaldvaren, Stijve & zachte / Polystichum (aculeatum + setiferum)

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- * Grachtwanden en bruggen
- * Muren en voegen in plaveisel

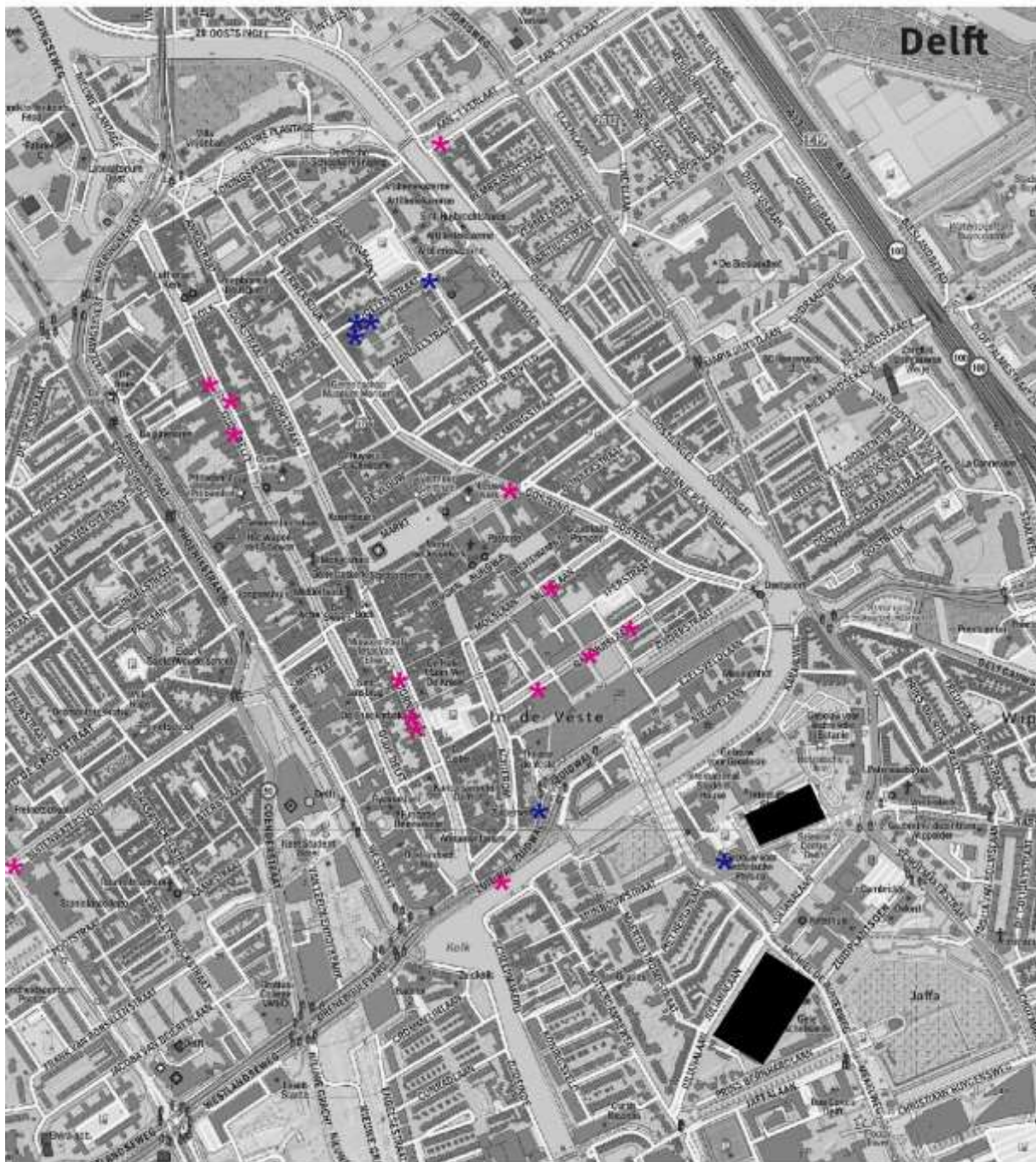
Schubvaren / Asplenium ceterach

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- * Grachtwanden en bruggen
- * Muren en voegen in plaveisel

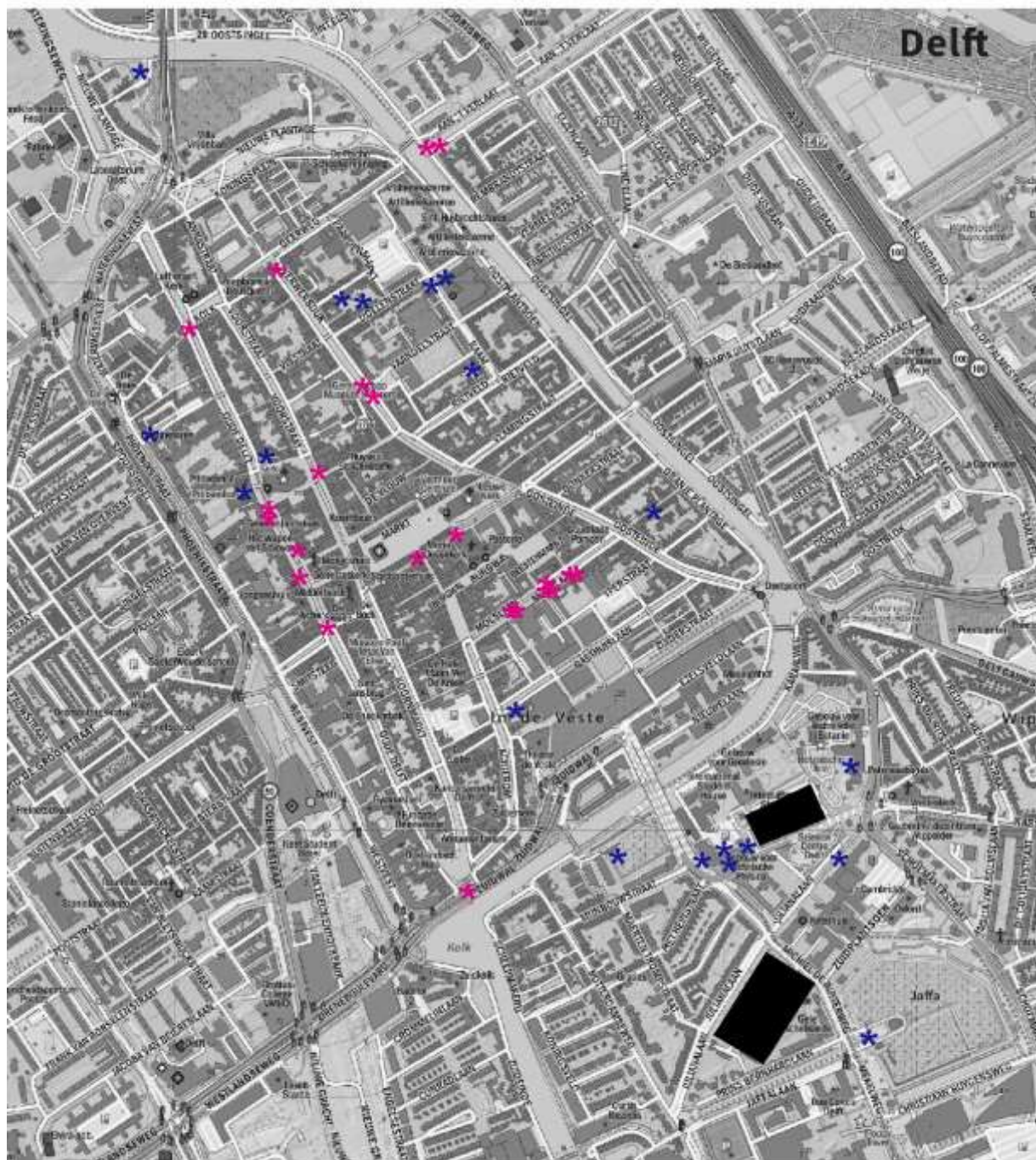
Steenbreekvaren / *Asplenium trichomanes*

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- * Grachtwanden en bruggen
- * Muren en voegen in plaveisel

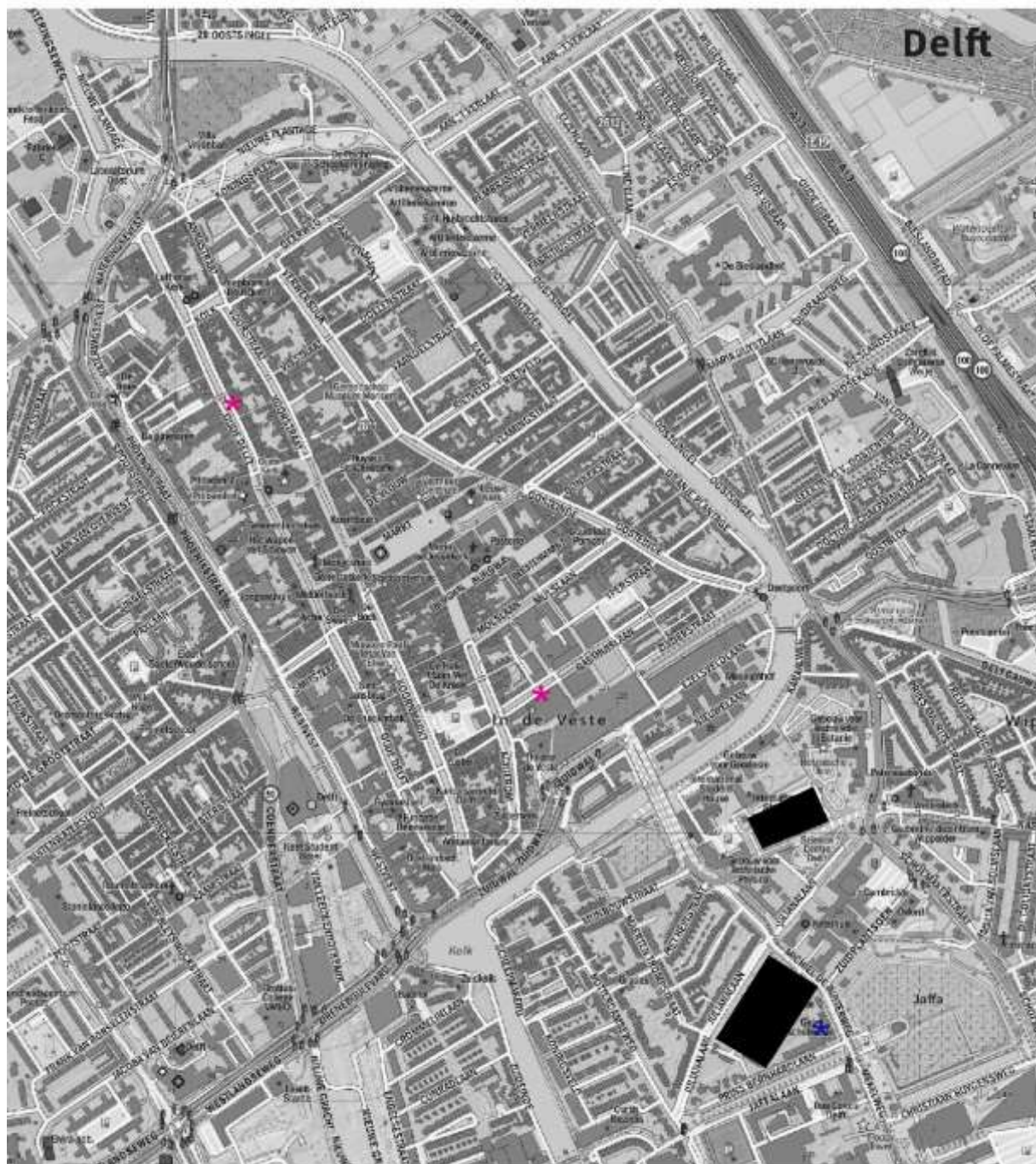
Tongvaren / *Asplenium scolopendrium*

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- * Grachtwanden en bruggen
- * Muren en voegen in plaveisel

Zwartsteel / *Asplenium adiantum-nigrum*

Bron: J.W. van Aalst, www.opentopo.nl

- * Grachtwanden en bruggen
- * Muren en voegen in plaveisel

6 Bijlage: Trendanalyse varens op grachtwanden en bruggen

